

در نشست «فاطمه(س) و جامعه امروز» مطرح شد مهریزی: ملکه سبا بیانگر نگاه قرآن به حکومت‌داری زنان است / پروازی: دین برای زیستن در گذشته نیست

یک استاد حوزه علمیه با اشاره به ماجرای زنان در قرآن، تأکید کرد: قرآن به داستان ملکه سبا اشاره می‌کند که هدف آن نشان دادن قدرت یک زن در حکومت‌داری است؛ بعد ما بر سر اینکه خانمی معاون وزیر شود همچنان دعوا داریم.

به گزارش [خبرگزاری فارس](#)، شب گذشته در ادامه سلسله نشست های «فاطمه(س) و جامعه امروز» در خانه اندیشمندان علوم انسانی، حجت الاسلام والمسلمین محمد پروازی با موضوع «امکان یا عدم امکان الگو برداری از زهرای مرضیه» سخنرانی کرد و سخنان خود را با این سوال که آیا الگوگیری از امامان و معصومین ممکن و مطلوب است یا خیر آغاز کرد. به گزارش روابط عمومی انجمن اندیشه و قلم، وی در بیان مقدمه ای در بحث الگو و اسوه گفت: الگو به معنای نمونه کم یاب و منحصر به فردی است که قابل تکثیر شدن است. توصیه خداوند هم این بوده است که به سمت اسوه ها حرکت کنید و رنگ آنها را به خود بگیرید.

این پژوهشگر دینی در ادامه با اشاره به بحث عصمت گفت: در بحث عصمت این سوال پیش می آید که آیا اساسا عصمت اختیاری است یا اجباری؟ این پرسشی است که می تواند تعیین کننده باشد. بنابر آنچه در شریعت ما وجود دارد، عصمت امری اختیاری نیست. اینگونه نیست که حضرت زهرا تلاش کرد و در نتیجه تلاش معصوم شد و قبل از تلاش معصوم نبوده است. عصمت اجباری است. اما آنچه قیمت دارد این است که نگهداری و حفظ عصمت در اختیار آنها است و برای آن تلاش کردند.

پروازی ادامه داد: در اینجا این سوال مطرح میشود که محدوده و دایره عصمت تا کجاست؟ آیا ممکن است پیامبر سهوا عملی را انجام دهد که ضرری به کسی برسد؟ اگر بگوییم ممکن است، داستان به گونه ای خواهد بود و اگر بگوییم ممکن نیست، به گونه ای

دیگر. من معتقدم این امکان وجود دارد. اما آیا این امر با عصمت مرتبط است؟ بحث این است که چنین اتفاقاتی در عصمت جای میگیرد؟

وی ادامه داد: اگر ما مذهبی‌ها بپذیریم حضرت زهرا یک انسان منتخب است و در جایگاهی قرار گرفته است که من می‌توانم به او دسترسی پیدا کنم و در آن نقطه بایستم، باید ویژگی‌هایی را مشخص کنیم. سه کرسی را می‌توانیم برای نگاه به عصمت تصور کنیم. کرسی اول حدود ۸۰ درصد کتب را اشغال کرده است، کرسی دوم حدود ۲۰ درصد و در مورد کرسی سوم من تا کنون مبحثی در کتب مشاهده نکرده‌ام.

وی در ادامه در خصوص توضیح کرسی‌ها گفت: کرسی اول نگاه تاریخی و آماری به معصومین است. نگاه تقریر تاریخ همان نگاهی است که مشخصات یک فرد را می‌گوید که مثلا در شناسنامه فرد می‌آید. آنچه در بسیاری از کتاب‌ها می‌خوانیم این نگاه است که البته به درد ما برای الگوگیری نمی‌خورد. می‌تواند مهم باشد، اما اهمیتش در حد اطلاع یافتن از چگونگی زحمت و زندگی این افراد است. همین تقریر تاریخ به دوبخش نورانی و ظلمانی تقسیم می‌گردد. بخش نورانی در مورد اعمال آنها و بخش ظلمانی در خصوص ظلم‌هایی است که به آنها روا داشته‌اند. باز هم در اینجا ما عینک ظلمانی به چشم می‌زنیم. تنها به مصایبشان توجه می‌کنیم. در حالی که سیدبن طاووس می‌گوید اگر روایت برای عزاداری عاشورا نبود، من بابت داشتن امامی که چنان حماسه‌ای را در صحنه کربلا آفریده، جشن می‌گرفتم.

وی در خصوص اینکه این بخش از زندگی ائمه ممکن است با دروغ یا روایات نا درستی همراه باشد، گفت: ببینید ما حتی در مورد نماز خواندن پیامبر که در طول ۱۰ سال هزاران بار به چشم دیده شده، دچار اختلاف هستیم، چگونه ممکن است بگوییم مثلا ریز وقایعی که برای ما درباره کربلا نقل شده است، کاملا درست است؟

پروازی تاکید کرد: نگاه تقویمی به این بخش از زندگی ائمه می‌تواند حزن آور یا شادی آور باشد اما به درد الگوگیری نمی‌خورد.

وی در خصوص نگاه دوم گفت: نگاه دوم نگاه ملکوتی و آسمانی است که در آن حضرت زهرا در جایگاهی قرار گرفته است که دست هیچ زن و دختری به دامن کبریایی او نخواهد رسید. حدود ۲۰ درصد از کتاب‌های ما با این رویکرد است. در این نگاه که به درد عقیده سازی می‌خورد، ما باز هم نمی‌توانیم به سراغ الگوسازی برویم. چرا که اساسا دست ما به دامن این افراد نخواهد رسید و مقام آنها برای ما دست نیافتنی است.

پروازی در خصوص نگاه سوم گفت: اگر داستان عصمت و تقویمی و تاریخی را کنار بگذاریم، به نگاه انسانی می‌رسیم. شما در این نگاه با انسانی مواجه هستید که مانند سایرین زندگی میکند. مانند همه انسان‌ها نیاز به خوراک و خواب و ازدواج و... دارد. هم

دردش می گیرد، هم سخنرانی می کند و می تواند گناه کند و از جهات مختلف مثل ماست، اما کار خوب می کند و کار بد نمی کند، پس می تواند الگو باشد. این همان نگاه آیه قرآن است که میگوید من بشری مانند شما هستم.

وی افزود: اگر ما نگاهی به معصومین داریم، نگاهی انسانی باشد و آنها را افرادی آسمانی که شباهتی به ما ندارند، نبینیم، کم کم به الگوگیری نزدیک میشویم. ما اگر بپذیریم این افراد میتوانند گناه کنند، اما به سمت گناه نمی روند، خواهیم پذیرفت که پس ما هم می توانیم مانند آنها زندگی کنیم.

پروازی به ماجرای امدادسانی حضرت زهرا در جنگ خندق اشاره کرد و گفت: ۱۴ زن مسئولیت امداد به مجروحان را داشتند که سردسته آنها زهرای اطهر بود. ایشان در حالی که کودکی دو سه ماهه داشته صبح فرزندش را آماده می کرده و دست کسی می سپرده و مسافت طولانی ۱۸ کیلومتری را تا منطقه عملیاتی می آمده تا مجروحان را مداوا کند و یک بار از فرط خستگی در مسجد به خواب می رود.

او با انتقاد از نحوه معرفی معصومین گفت: ما قبل از اینکه مقابل جوانانمان قرار بگیریم و به آنها بگوییم چرا از شخصیت هایی مانند حضرت زهرا الگو نمی گیری و مثلا اوشین را الگو معرفی می کنی، باید به خودمان و مسئولان فرهنگی و دینی مان بگوییم چرا نتوانسته ایم حضرت زهرا را از کانال تاریخ به سلامت بگذرانیم و نگاهی انسانی و امروزی از او ارائه دهیم؟ چرا ما زهرا و زینبی را تحویل نداده ایم که در این عصر دختری شود که درون کاخ حاکمیتی قرار بگیرد که از شمال ایران تا مرزهای بیژان را رهبری میکرده و با آنها حرف بزند و همه آنها که در کاخ نشسته اند نتوانند به او جواب دهند؟

وی ادامه داد: چرا ما زنی را معرفی نمیکنیم که برود و در سازمان ملل متحد سخنرانی کند؟ چنین کسی چه درس هایی را باید خوانده باشد و چه جرات و شجاعتی باید داشته باشد که همه آنها که در کاخ نشسته اند، نتوانند پاسخ دهند؟ امروز به سراغ ارزش های درجه سه مانند حجاب میرویم و آن را ارزش درجه یک تلقی میکنیم؛ در حالی که چنین نیست. در این عصر از کجا باید زنی را بیاوریم که برود و در مجامع بین المللی صحبت کند؟ مگر حضرت زینب و حضرت فاطمه چنین کاری نکردند؟ چرا این ارزش ها را نشان نمیدهیم و از آنها الگو نمیگیریم؟

پروازی افزود: برای مطلوب شدن و الگو شدن باید حتما آنها را از کانال تاریخ بگذرانیم. دین زیستن در گذشته نیست، دین تاریخی است که باید در آینده و حال مورد استفاده قرار گیرد. اگر بنا باشد ما آنچنان قاعده گرا و فرم گرا باشیم، حتی نباید لباس های امروزی را بپوشیم. در حالی که چنین نیست. تمدن ها همچون اسفنج هایی هستند که خلل و فرجی در آنها وجود دارد و دین آن آب روانی است که در جویبار راه می افتد و به این

تمدن ها روانی و زلالی خود را میدهد و خلل و فرج آنها را پر میکند، اما شکل آنها را میگیرد.

وی در پایان تاکید کرد: این دینی است که سه ویژگی همه زمانی، همه مکانی و همگانی بودن را دارد. اگر این مدل به دین نگاه کنید و اسوه های دین را به این شکل ببینید، قیافه امروز علی اکبر را میشود ترسیم کرد. اگر این رویه شکل بگیرد، الگو برداری برای جوانان امکان پذیر خواهد بود.

*مهریزی: ملکه سبا بیانگر نگاه قرآن به حکومت داری زنان است

حجت الاسلام والمسلمین مهدی مهریزی، در دومین نشست از سلسله نشست های «فاطمه و جامعه امروز»، با طرح این پرسش که «قرآن طی ۲۳ سال نزول، مسأله زن را چگونه مطرح کرده است؟»، گفت: ما برای شناخت دیدگاه های اسلام درباره زنان، پنج منبع را باید مورد توجه قرار دهیم؛ منبع اول قرآن است که اصیل ترین راه است، گفتارهای پیامبر که به آن سنت قولی می گویند، سنت عملی و سیره که کمتر به آن توجه می شود و شامل رفتار ائمه و پیامبر با زنان می شود، شخصیت ها یا اعلام زن - که در مکتب شیعه بسیارند - و نمادها که می توان به حج اشاره کرد؛ به طور مثال در حج بحث تقدم مردان بر زنان در صف نماز از بین می رود و این نشان می دهد در جامعه آرمانی مسلمانان؛ جنسیت ملاک نیست و نباید به زنانگی او توجه کرد بلکه باید انسان بودنش را مدنظر قرار داد.

این پژوهشگر دینی با اشاره به قرآن به عنوان منبع نخست تصریح کرد: این منبع را باید در صدر قرار داد. اگر سخن، حدیث، فتوا و گفتاری با قرآن ناسازگار باشد؛ قابل تأمل است. لذا از پیامبر نقل شده است سخنان مرا با کتاب خدا بسنجید. به نظر من نگاه قرآنی به مسائل، بسیاری از مشکلاتی را که در عرصه های فرهنگی و اجتماعی با آن مواجهیم، حل خواهد کرد. لذا در نهج البلاغه آمده است در گرفتاری ها به سراغ قرآن بروید که البته قرآن ایده می بخشد.

این پژوهشگر مسأله زن در اسلام، افزود: زن در دنیای امروز، یک مسأله است و سؤال اینجاست که قرآن با آن چگونه برخورد کرده و از کجا شروع و به کجا ختم کرده است؟

وی با بیان اینکه «حدود ۳۵۰ آیه در قرآن کریم به مسأله زن پرداخته است»، گفت: در تمامی سال های نزول قرآن شاهد پرداختن به مسأله زن هستیم. یعنی به شرایط حضور زنان در هر یک از این سال ها توجه کرده است.

این استاد حوزه و دانشگاه با بیان اینکه «طبق بررسی من قرآن طی چهار مرحله درباره زنان صحبت کرده است»، افزود: آغاز نگاه قرآن به زن، نقد رویکرد جاهلیت به موضوع زنان است. آیه "وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ" در سال نخست نازل شده است و به این موضوع می پردازد که در جامعه که داشتن دختر را ننگ می دانستند؛ چرایی زنده به گور شدن باید

بررسی شود. امام موسی صدر در این باره به درستی می‌فرمایند "این آیه به این موضوع اشاره دارد که چرا بدن زن باید به خاک سپرده شود و یا چرا زن در تنگنا و دور از اجتماع نگهداری شود؟! چرا زنان را پنهان می‌کنید؟"

وی با اشاره به سال دوم هجرت گفت: قرآن در اینجا می‌فرماید " تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَى؛" به این معنا که چرا تبعیض جنسیتی و نابرابری می‌کنید؟ در سال یازدهم نزول قرآن، از کسانی صحبت می‌کند که وقتی به آنها خبر می‌دهند فرزندشان دختر است، چهره‌شان سیاه می‌شود.

مهریزی در ادامه با تأکید بر اینکه «مذمت نگاه تحقیرآمیز به زنان، روندی است که از سال اول نزول قرآن آغاز می‌شود»، به مرحله دوم از روند قرآن در موضوع زنان اشاره کرد و گفت: مرحله دوم این است که زن و مرد هستند و باید آنها را دید و باید تبیین کرد و ادبیات معرفتی تولید کرد؛ مانند آنچه از مقایسه سفرنامه ناصر خسرو و ابن جبیر از دو سفر حج خود دیده می‌شود، در سفرنامه ناصر خسرو گویی زنی نیست اما در گزارش ابن جبیر از حضور زنان روایت می‌کند و به ماجرای قرق کعبه در تاریخ ۲۹ رجب برای عبادت زنان اشاره می‌کند.

این استاد دانشگاه، با اشاره به آنچه در سال دهم نزول درباره زنان در قرآن آمده است، گفت: اینگونه نیست که زنان برای آرامش مردان آمده باشند. هیچ یک ابزاری برای دیگری نیستند بلکه زن و مرد در کنار یکدیگر به آرامش می‌رسند.

وی با اشاره به مرحله سوم که معرفی زنان نمونه تاریخ است، گفت: قرآن، از سال چهارم به بیان نمونه‌هایی می‌پردازد مانند آیاتی که در باب مریم نازل شده است. گاهی تعبیری برای مریم استفاده می‌شود که برای پیامبران استفاده نمی‌شود.

مهریزی با اشاره به ماجرای حضرت عیسی و مادرش، مادر و خواهر موسی در قرآن، تأکید کرد: قرآن به نقش مؤثر مادران پیامبران اولوالعزم در شکل‌گیری شخصیت آنها اشاره کرده است. علاوه بر این، در سال ششم نزول به نقش دختران شعیب اشاره دارد که چوپانی می‌کنند و هدف از آن ملموس ساختن رویکرد برابر نسبت به زنان است، یا به داستان ملکه سبا اشاره می‌کند که هدف آن نشان دادن قدرت یک زن در حکومت‌داری است؛ بعد ما بر سر اینکه خانمی معاون وزیر شود همچنان دعوا داریم.

وی با اشاره به سال هفتم و هشتم نزول قرآن ادامه داد: در اینجا قرآن دو نمونه زن را معرفی می‌کند؛ یکی همسر فرعون و دیگری مریم. البته در سال هفتم ماجرای همسر نوح و همسر لوط را هم مطرح می‌کند که زن یا مرد بودن امتیازآور نیست، آن مقداری که این دو جنس می‌توانند از کمالات انسانی بهره ببرند، کسب امتیاز کرده‌اند. در واقع در قرآن، الگوهای مثبت و منفی از مرد و زن برای جامعه انسانی معرفی می‌شوند.

وی با اشاره به اینکه «آخرین دوره نزول قرآن، دوران نزول در مدینه است که بحث بیان قوانین با نگاه اصلاح‌گرایانه مطرح می‌شود»، گفت: مباحث مربوط به ازدواج، طلاق و قیمومیت در این دوره ۱۰ ساله مطرح و در ۱۳ سال پیش از آن، قرآن مباحث معرفتی را پایه‌گذاری می‌کند.

وی ادامه داد: در سال دهم دو آیه درباره امر به معروف و نهی از منکر و دیگری درباره تعامل انسانی صحیح با زنان است؛ آن هم در جامعه‌ای که آنگونه با زنان رفتار می‌شد و خداوند می‌فرماید چرا زنان را پنهان می‌کنید؟!

مهریزی در پایان کلام حضرت علی(ع) هنگام تدفین حضرت زهرا(س) را برای حاضران در سالن، قرائت کرد.

گفتنی است، سلسله نشست‌های «فاطمه و جامعه امروز» که از سوی خانه اندیشمندان علوم انسانی، انجمن اندیشه و قلم و بنیاد اندیشه و احسان توحید برگزار می‌شود، امشب با سخنرانی دکتر طوبی کرمانی و حجت الاسلام سید جواد ورعی به پایان می‌رسد. برنامه امشب نیز ساعت ۱۹:۳۰ در محل سالن فردوسی خانه اندیشمندان علوم انسانی واقع در خیابان استاد نجات الهی، نبش ورشو برگزار می‌شود.

انتهای پیام/